Przemówienie

Zapamiętaj!

- To oficjalna wypowiedź o charakterze monologowym skierowana do jakiegoś, zwykle licznego, zgromadzenia.
- Wygłasza się je w celu: przekonania słuchaczy do poglądów przedstawianych przez mówcę, nakłonienia do odpowiedniego działania lub wywołania jakichś przeżyć i uczuć.
- Wyróżniamy: przemówienia **okolicznościowe** (wygłaszane na różnych uroczystościach) i **specjalistyczne** (np. sądowe, polityczne, religijne, wykłady).
- Mogą się w nim znaleźć różne formy wypowiedzi (np. elementy rozprawki, sprawozdania, opowiadania, opisu).
- Powinno być rzeczowe, konkretne, oparte na faktach.
- Występują w nim:
  - zwroty do słuchaczy (np. szanowni państwo, czcigodny jubilacie, drogie koleżanki i drodzy koledzy, panie i panowie, zacni zebrani, mili goście);
  - słowa zawierające emocjonalny stosunek do własnej wypowiedzi (np. przypadł mi dziś miły obowiązek, powierzono mi dziś szczególne zadanie, mam zaszczyt, jestem wzruszony, to dla mnie wielkie przeżycie);
  - wyrazy i zwroty dotyczące czasu i miejsca, w którym odbywa się uroczystość (np. to niezwykły dzień, szczególna data, pamiętna data, dzień, który na długo pozostanie w naszej pamięci, niezwykłe miejsce, niezapomniane miejsce);
  - powtórzenia istotnych treści (w ten sposób zostaną one zaakcentowane).
- Posługujemy się stylem urzędowym (piszemy wiarygodnie, przekonywująco, rzeczowo, konkretnie, jasno, starannie):
  - wstęp – apostrofa do słuchaczy, wyjaśnienie powodu spotkania, określenie celu przemówienia;
  - część zasadnicza – rozwiniecie właściwego tematu przemówienia;
  - zakończenie – podsumowanie, np. puenta, aforyzm, sentencja, cytat, przypomnienie powodu, dla którego odbyła się uroczystość.
- Język i styl wystąpień publicznych musi być dostosowany do audytorium.
- Przemówienie należy wygłaszać (NIE CZYTAĆ!) z przekonaniem, sugestywnie.
- Jest ono skierowane do słuchaczy, musi więc być zrozumiałe, atrakcyjne i nie za długie (nie może ich zanudzić!). Zdania powinny być krótkie i proste, a całość przejrzysta.
- Dobry mówca przemawia wyraźnie, wyraziście, głośno, nie spieszy się – przyspiesza tylko wtedy, gdy ma to związek z wygłaszaną treścią, np. zwraca uwagę słuchaczy na tempo wydarzeń, o których mowa. Nie traci kontaktu ze słuchającymi. Redaguje przed wystąpieniem jego treść i wygłasza je na próbę.
- Ważna jest artykulacja, intonacja, ton głosu, gestykulacja i mimika.

Etapy pracy nad przemówieniem

1. Przygotowanie merytoryczne:
   - gromadzenie informacji, faktów, argumentów dotyczących tematu,
   - przeanalizowanie sytuacji, w której będziemy przemawiać:
     – dostosowanie charakteru wypowiedzi do odbiorców (np. inaczej przemawiamy do dzieci, młodzieży, dorosłych),
     – odpowiedni dobór zwrotów grzecznościowych,
     – wykorzystanie przykładów, cytatów, aforyzmów, sentencji.
2. Kompozycja wystąpienia:
   - podział na trzy części – wstęp, rozwiniecie, zakończenie,
   - powtarzanie zwrotów do adresata i ważnych elementów przemówienia,
   - wplatanie różnego rodzaju przerywników (np. przykładów, anegdot),
   - odpowiedni układ argumentów, np. od najsłabszego do najmocniejszego lub od najmocniejszego do najsłabszego,
   - wykorzystanie pytań retorycznych,
   - odwoływanie się do uczuć i przemyśleń słuchaczy,
   - podsumowanie – puenta kończąca wypowiedź.
3. Zredagowanie tekstu przemówienia.
4. Pamięciowe opanowanie tekstu.
5. Ćwiczenia w wygłaszaniu przemówienia z doborem odpowiedniej modulacji głosu, mimiki i gestykulacji.
6. Wygłaszanie przemówienia z uwzględnieniem wyćwiczonych elementów oraz odpowiednimi reakcjami na warunki wystąpienia i zachowania słuchaczy.

Słownictwo

1 Dopisz co najmniej 7 synonimów. Skorzystaj ze słownika wyrazów bliskoznacznych.

przemówienie – _____

_____

_____

2 Dopisz co najmniej po 5 określeń do każdego przykładu.

przemówienie (jakie?) – _____

_____

_____

_____

przemówienie (czyje?) – _____

_____

_____

_____

przemówienie (do kogo?) – _____

_____

_____

_____

_____

przemówienie (z jakiej okazji?) – _____

_____

_____

_____

_____

3 Wyjaśnij znaczenie związków frazeologicznych. Możesz skorzystać ze słownika frazeologicznego.

przemówić komuś do rozsądku – _____

_____

przemówić komuś do serca – _____

_____

przemówić komuś do sumienia – _____

_____

przemówić komuś do ręki – _____

_____

coś przemawia na czyjąś korzyść – _____

_____

coś przemawia do kogoś – _____

_____

coś przemawia przez kogoś (np. zawiść przez ciebie przemawia) – _____

_____

4 Wyjaśnij znaczenie przysłowia.

Przemówił dziad do obrazu, a obraz do niego ani razu.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Kompozycja przemówienia

5 Przeczytaj przemówienie.

Szanowny Panie Dyrektorze, Drodzy Nauczyciele, Kochani Rodzice, Koleżanki i Koledzy!

Dziś nadszedł czas pożegnania. Różnie bywało, raz lepiej, raz gorzej , ale dzisiejszy dzień ma szczególne znaczenie. Jest nawet w pewnym sensie datą historyczną. Oto uczniowie Szkoły Podstawowej im. Obrońców Westerplatte w Mąkowarsku szczęśliwie dobrnęli do końca pierwszego etapu edukacji. W tym niezwykłym dla nas miejscu i czasie przypadł mi zaszczyt w imieniu uczniów klas ósmych powiedzenia wszystkim gorąco i serdecznie: Dziękujemy.

Dziękujemy Panu Dyrektorowi za wsparcie i cierpliwość. Za wyrozumiałość, na którą mogliśmy liczyć w trudnych chwilach.

Dziękujemy Nauczycielom za dobro, piękno i prawdę. Dziękujemy za wiedzę. Za poświęcony nam czas. Za długie wieczorne godziny spędzone nad naszymi sprawdzianami i klasówkami. Zdajemy sobie sprawę, że nasze zachowanie nie zawsze świadczyło o wdzięczności, jaką teraz chcemy wyrazić (jednak nikt przecież nie jest doskonały), ale dziś z całego serca doceniamy wysiłek włożony w naszą edukację.

Dziękujemy Rodzicom za miłość. Za to, że znoszą nasze humory i porażki. Za to, że przypominają, co w życiu jest najważniejsze. Niestety, kochani Rodzice, nie możemy Wam obiecać, że od tej chwili skończą się wszystkie kłopoty, ale wiemy na pewno, że razem potrafimy je przezwyciężyć.

Wam, Koleżanki i Koledzy, życzymy, abyście za rok stanęli na naszych miejscach tak samo dumni i wzruszeni jak my dziś.

To nasze ostatnie spotkanie w takiej roli w murach tej szkoły, za chwilę bowiem staniemy się jej absolwentami. Już dziś jesteśmy pewni, że będziemy tęsknić. Tęsknić do gwarnych korytarzy, naszych ławek, a przede wszystkim do przyjaciół, których tu spotkaliśmy.

Jako absolwenci życzymy całemu Gronu Pedagogicznemu wielu sukcesów w pracy, siły, wytrwałości i pasji. Rodzicom, aby nie zniechęcali się naszymi porażkami, doceniali sukcesy i za kilka lat byli z nas tak samo dumni jak dziś.

Na zakończenie chcielibyśmy przypomnieć słowa Wisławy Szymborskiej:

Nic dwa razy się nie zdarza
I nie zdarzy. Z tej przyczyny
Zrodziliśmy się bez wprawy
I pomrzemy bez rutyny.

Choćbyśmy uczniami byli
Najtęższymi w szkole świata
Nie będziemy repetować
żadnej zimy ani lata.

a) Jaki to rodzaj przemówienia?

_____

b) Kiedy i z jakiej okazji zostało wygłoszone?

_____

c) Kto i do kogo je wygłosił?

_____

d) Co było jego celem?

_____

6 Zaznacz 3 części przemówienia – wstęp, rozwinięcie, zakończenie.

7 Przeczytaj fragmenty przemówień i uzupełnij tabelę.

a) Kochani Dziadkowie, Rodzice, Dzieci!

Spotykamy się znów przy świątecznym stole pełni radości i wzruszenia. Jest to dla nas wszystkich niezwykła chwila. Święta bowiem jednoczą ludzi. Powodują, że zapominamy o troskach i zmartwieniach. Cieszymy się rodzinnym ciepłem, bezpieczeństwem i bliskością. Niechaj i w tym roku zdrowie zagości w naszej rodzinie, bo jeśli będziemy zdrowi, poradzimy sobie ze wszystkimi trudnościami. Abyśmy znowu spotkali się za rok! Spokojnych świąt!

b) Kochani Rodzice!

Dwadzieścia pięć lat temu podjęliście decyzję o wspólnym życiu. Dziś Wasze srebrne gody. Przez prawie cały ten czas, bo dwadzieścia trzy lata, jestem z Wami i jako Wasza córka chcę powiedzieć, że jestem z Was dumna. Zawsze byliście dla mnie najlepszymi przyjaciółmi. Dziękuję!

c) Problem ekologii jest niezwykle istotny we współczesnym społeczeństwie. W XXI wieku musimy dołożyć wszelkich starań, aby chronić piękno przyrody. Właśnie dlatego spotykamy się też na tej konferencji. Stanowczo sprzeciwiam się budowaniu nad Brdą elektrowni atomowej. Odpady radioaktywne są bardzo szkodliwe dla człowieka, a konsekwencje skażenia środowiska materiałami promieniotwórczymi są ogromne. Ileż cierpienia i nieszczęść może przynieść katastrofa elektrowni atomowej. Przecież korzyści materialne nie zwrócą nikomu zdrowia!

d) Drogie Koleżanki! Drodzy Koledzy!

To dla mnie ogromny zaszczyt, że jako przewodnicząca klasy ósmej mogę powitać wszystkich na balu zorganizowanym z okazji ukończenia nauki w szkole podstawowej. Po raz ostatni będziemy bawić się w tak licznym gronie. Bardzo zbliżyliśmy się do siebie w ciągu długich lat wspólnej nauki. Mam nadzieję, że przyjaźnie, które rozpoczęły się w naszej szkole, przetrwają na całe życie.

e) Drodzy Parafianie!

Czy dziś wstydzimy się współczucia? A może mylimy je z litością? Bo czymże jest współczucie? Jak sama nazwa wskazuje, jest to współodczuwanie razem z drugim człowiekiem. Razem w bólu, nieszczęściu, żałobie!

Przykład	Mówca	Adresat	Okazja / uroczystość	Rodzaj przemówienia
a)				
b)				
c)				
d)				
e)				

8 Przeczytaj cytaty.

1. *Bardzo wiele książek należy przeczytać po to, aby sobie uświadomić, jak mało się wie.* (Mikołaj Gogol)
2. *Nasze zdrowie w naszych rękach.* (Mykoła Amosow)
3. *Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa, jaką sobie ludzkość wymyśliła.* (Wisława Szymborska)
4. *Granice mojego języka są granicami mojego świata.* (Ludwig Wittgenstein)
5. *Znajomość języków jest bramą do wiedzy.* (Roger Bacon)
6. *Kto czyta książki, żyje podwójnie.* (Umberto Eco)
7. *Czytanie dobrych książek jest niczym rozmowa z najwspanialszymi ludźmi minionych czasów.* (Kartezjusz)
8. *Znać inny język, to jak posiadać drugą duszę.* (Karol I Wielki)
9. *Życie polega na ruchu i ruch jest jego istotą.* (Artur Schopenhauer)
10. *Samo już czytanie książek kształci ludzi. Im więcej się czyta, im lepsze książki, tym bardziej kształcą one swoich czytelników.* (Stanisław Konarski)
11. *Uczenie się innego języka jest nie tylko uczeniem się innych słów na te same rzeczy, ale także uczeniem się innego sposobu myślenia o rzeczach.* (Flora Lewis)
12. *Czytanie to najlepszy sposób uczenia się. Czytanie najlepszą nauką.* (Aleksander Puszkin)
13. *Ruch może zastąpić wszystkie lekarstwa, ale żadne lekarstwo nie jest w stanie zastąpić ruchu.* (Samuel Auguste Tissot)
14. *Zadbaj o swoje ciało. To jest jedyne miejsce, w którym mieszkasz.* (Jim Rohn)
15. *Ci, którzy nie znajdują czasu na ćwiczenia, będą musieli znaleźć czas na choroby.* (Edward Smith-Stanley)
16. *Z językami wszędzie jesteś w domu.* (Edward De Waal)

A. Podziel podane cytaty na 3 grupy tematyczne i nazwij je.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

B. Uzupełnij tabelkę

Temat przemówienia	Numery cytatów, które można wykorzystać

9 Do kogo i z jakiej okazji można się zwrócić, zaczynając przemówienie taką apostrofą?

a) Kochana Jubilatko!

_____

b) Czcigodni Zebrani!

_____

c) Drogi Solenizancie!

_____

d) Wysoki Sądzie!

_____

e) Szanowni Laureaci!

_____

f) Droga Młodzieży!

_____

g) Panie Marszałku! Wysoka Izbo!

_____

h) Koleżanki i Koledzy!

_____

10 Zredaguj wstępy przemówień skierowanych do twoich koleżanek i kolegów z klasy.

a) Warto czytać! Moja ulubiona książka.

_____

_____

_____

_____

b) O szkodliwości nadmiernego przesiadywania przed komputerem.

c) Reklamy – pomagają czy utrudniają zakupy?

11 Zredaguj zakończenie przemówień skierowanych do dorosłych.

a) Nie kupujcie dzieciom militarnych zabawek!

b) Stereotypy prowadzą do uprzedzeń!

c) Rodzicu, nie krytykuj! Wspieraj!

12 Przemówieniem jest też toast. Przeczytaj tekst.

Jest to w zasadzie króciutkie przemówienie okolicznościowe, wygłaszane na uroczystościach prywatnych (imieniny, urodziny, wesele, chrzciny, rocznica urodzin, ślubu itp.) oraz publicznych (przyjęcia branżowe, uroczysta kolacja na zakończenie konferencji, a także rauty i przyjęcia dyplomatyczne). Tak rozumiany toast powinien zawierać jakąś myśl przewodnią – być dowcipny albo (rzadziej) skłaniać do refleksji.

W takim toaście-przemówieniu zawiera się zawsze życzenia, często będące też marzeniami, czasem – postulatami. Oprócz bardzo konwencjonalnych życzeń zdrowia i długich lat szczęśliwego życia, powinny się w nim mieścić także życzenia oryginalniejsze, dostosowane do sytuacji.

Trzeba jednak pamiętać, by zachować w nich umiar i takt. […]

Toast może, a niektórzy uważają, że nawet powinien, być dowcipny, ale raczej należy unikać w nim dowcipów ryzykownych obyczajowo czy też powszechnie znanych. Bardzo cenna jest umiejętność wykorzystania w nim gry słów, byleby nie prowadziła ona do ukrytej złośliwości czy uszczypliwości. Cenione są toasty zawierające krótką anegdotę, pozornie odległą od sytuacji, w której toast się wznosi, a jednak zaskakująco trafnie do niej pasującą.

Fragment książki Andrzeja Markowskiego, *Jak dobrze mówić i pisać po polsku*

13 Na podstawie informacji zawartych w powyższym tekście zredaguj.

a) Toast wygłoszony na uroczystości rodzinnej z okazji urodzin taty.

_____

_____

_____

_____

b) Toast wygłoszony z okazji Dnia Babci.

_____

_____

_____

_____

_____

c) Toast wygłoszony z okazji spotkania klasowego (po 10 latach od ukończenia szkoły).

_____

_____

_____

_____

_____

14 Zredaguj plan kompozycyjny przemówień.

a) Moja okolica – cud natury! Przemówienie pochwalne na konkurs „Cuda natury".

b) Na naszym osiedlu powinien być skatepark dla młodzieży! Przemówienie wygłoszone przed radą miasta.

c) Wspierajmy fundację „Podróż po wiedzę", która umożliwia zdolnym dzieciom wyjazdy na miesięczne stypendia do Rzymu, Paryża i Londynu.

Trening czyni mistrza –
propozycje tematów

Napisz przemówienie

1. Najsympatyczniejszy zwierzak domowy (mowa pochwalna skierowana do ludzi odwiedzających schronisko dla zwierząt).
2. Sportowcem roku powinien zostać...
3. Walory turystyczne tej miejscowości (np. Karpacz, Zakopane, Kraków, Gdańsk).
4. To najlepszy film, jaki widziałem / widziałam.
5. Pożegnania czas... – przemówienie na zakończenie nauki w szkole podstawowej.

Przemówienia związane z lekturami

1. Na zmiany nigdy nie jest za późno! (Karol Dickens, *Opowieść wigilijna*).
2. Zgoda buduje, niezgoda rujnuje! (Aleksander Fredro, *Zemsta*).
3. Nie ma zbrodni bez kary! (Adam Mickiewicz *Dziady*, *część II*).
4. Wiara to siła! (Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*).
5. Petroniusz do przyjaciół na uczcie (Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*).
6. Skawiński nie powinien stracić pracy! (Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*).
7. Sąd nad Pawłem Obareckim (Stefan Żeromski, *Siłaczka*).
8. Człowieka można zniszczyć, ale nie pokonać! (Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*).
9. Profesor Keating do swoich uczniów na pożegnanie (Nancy H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*).
10. Władysław Jagiełło do rycerzy przed bitwą (Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*).
11. Zośka do kolegów przed akcją pod Arsenałem (Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*).
12. Alek, Rudy i Zośka – ludzie, którzy potrafili pięknie żyć i pięknie umierać (Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*).
13. Sąd nad Balladyną (Juliusz Słowacki *Balladyna*).
14. Mały Książę do Róży przed opuszczeniem planety B-612 (Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*).
15. Dowódca do lotników przed bitwą (Arkady Fiedler, *Dywizjon 303*).
16. *Wybacz pan, na Boga! Ja przecież… ja nie chciałem… Nie chciałem kichnąć* – przeprosiny Czewiakowa (Antoni Czechow, *Śmierć urzędnika*).